

pa sedaj svoja jajčka na grozdne jagode polaga. Iz teh drugih jajčic izvalijo se potem konec avgusta in v začetku septembra male gosenčice, zarivajo se blizo pelkov, katerih jedrca služijo jim v živež. Male višnjeve lise na jagodi značijo, da je v nji gotovo črviček (gosenica).

Kakor hitro je gosenčica bolj dorasla in v eni sami jagodi dovolj živeža več ne dobí, zapusti prejšnjo jagodo, zleze in zarine se v drugo še celo in zdravo, ter tako vsak dan ena sama gosenica po več jagod navrti in spridi. Mrzlo in deževno vreme je temu mrčesu jako ugodno, podaljša njegovo življenje, ter pomnoži škodo, katero on na grozdu prizadeva. Navrtane grozdne jagode nikdar popolno ne dozore, ostanejo vedno kisle, kar tudi dobroto vina pokvari.

Ob času trgatve (bendime) spusti se gosenčica po svoji pajčevinati nitki na zemljo, da se na trtnem deblu pod šupljo kožo, ali pa v razpokah vinskih kolcev (rahelj, paladičev) zabubi, kjer prezimuje in prihodnje pomladi — v kateri zopet svoje malopridnosti in naravna spreminjevanja iz nova prične — počaka.

Pokončevanje tega mrčesa je raznovrstno. Najzdatnejše je gosenice v njihovih gnjezdih po trtah, in pa v bubah na trtnih deblih in po razpokah vinskih kolcev moriti. Tudi je prav dobro o ponočnem času, ko metuljki okoli frlijo, v vinogradu na več krajih mali ogenj zakuriti, ali pa z gorečo bakljo po taistih okoli krožiti, ker te vešice svetlobo ljubijo, se v ogenj in bakelni plamen zaletavajo, osmodé, vsled česar se jih na stotine opali in pogine.

Samo ob sebi je pa umljivo, da posamezni vincarji z navedenimi pripomočki le malo doseči morejo. Tukaj je treba vzajemnega postopanja in skupnega dela, katerega naj bi cele občine ali pa vsi vicarji enega kraja skupno ob enoistem času opravljali, da se pravi namen v polni meri doseže.

Toliko naj o sadnemu drevju škodljivih gosenicah in metuljih zadostuje. O rilčkarjih prihodnjič kaj.
(Dalje prihodnjič.)

Pašniške pravice planinarjev in gozdna pravica.

Kar so „Novice“ lani, če se motimo, iz peresa istega pisatelja objavile, objavlja zdaj tudi goriški „Gospodarski list“. Ker pa bode imel novoizvoljeni državni zbor stvariti silno potrebno novo gozdno postavo, naj članek navedenega lista našim poslancem pred oči stavimo, tako-le se glaseči:

Gozdna postavo, veljavno od leta 1852., hoče c. k. vlada premeniti, ter je prenarejeni načrt gozdne postave uže izročila državnemu zboru.

Gozdna postava od leta 1852. je skoro popolno vničila planinarstvo, ker večina gospodarjev bila je primorana vsled prepovedane paše prodati lastnino. Iz planinskih pašnikov postali so gozdi, a v tej primeri zmanjšalo se je število živine, ki je prvi steber blagostanja v goratih deželah. Ni pač treba posebnih razlogov naštevati, da blagostanje v planinskih deželah in njih zmožnost davke plačevati je edino odvisna od dobička iz živinoreje. Prav tako je resnica, da pride-lovanje živeža za ljudstvo je važnije od dobička, katerega daje lesoreja, kajti les se lahko nadome-stuje po železu in tudi po premogu, človeška jedila nikdar. Jasno je tudi, da kos svetá več dobička donaša, če je odločen za pridelovanje človeške hrane, ter da tudi državi več davke naklone, kakor če se rabi le za gozdorejo.

Nikakor se ne more tajiti, da so gozdi velikega vpliva na vlažnost in gorkoto vsacega kraja, vendar pa

nam naše prepričanje in naša vest brani, da bi se vstrašili očitanja od strani onih, katerim je celokupnost več, kakor pa blagor ubogih planinarjev, in da bi s sebičnimi gozdarji vred kričali: „proč z vso pašo; naj je gozd, če tudi prebivalci po planinah stradajo ali celó poginejo.“ Toliko ostreje moramo postopati proti posil-nemu pogozdevanju, ker vidimo sebičnost tistih, ki na vsa grla kričijo po pogozdovanju, sami pa v veli-kih zadrugah so pravi vničevalci gozdov s tem, da so veliki kupci in izvaževalci lesa, na pr. družbe za gozdne izdelke itd. Gozdovi bodo vedno ostali, ker je mnogo takih strmih prostorov, ki ne morejo drugače biti izpo-rabljeni, kakor da so obraščeni z drevjem. Po poročilih direktorja Baumgartner-a imajo avstrijske planinske de-že (Kranjsko, Gorenjsko, zgornje Štajarsko, Koroško in gorati del goriške dežele) blizo 50 odstotkov sveta zaraščenega z lesom (toraj gozd); Švica, ena najbolj goratih dežel, pa ima le 17 odstotkov gozda in vsem tem so v Švici deževne razmere prav povoljne in morda ugodnije od naših. A Švicarji ne tavajo za ideali in so kot pametni praktični narod uže zdavnej popustili ono novošegno strast vedno iskati novega, am-pak oni se rajši tistega drže, kar so spoznali za prak-tično in umno, in tudi njih vladi ne pride nikdar na pamet, siliti posestnika na to, da bi se pogozdili taki prostori, ki so sposobni za izporabo kot senožeti ali paš-niki, kajti od teh bo vedno več dobička kakor od gozda. Šviška vlada je prav dobro premislila ter pospe-ševala živinoreje, ki je v resnici obogatila celó svobodno državico.

A naša avstrijska gozdna postava od leta 1852. se je borno malo ozirala na živinorejo po planinah, ker sicer ne bi mogli nahajati se v njej taki paragrafi, ki so starodavne pašniške pravice naravnost prezrli ter s tem škodili planšarstvu, po njem pa blagostanju hri-bovcev, ki so uže po naravnih razmerah siljeni preži-veti se z živinorejo. Koliko tožeb in prepиров ter zgub ni pač ta nesrečni paragraf prouzročil! Le oni, ki je imel dajati drugim kmetom pašniške pravice, je smel določevati, koliko svetá se ima zavarovati za pogoz-denje. §. 1. dotične gozdne postave veli: „Ker ima s pašo obteženo zemljišče služiti le kot gozdna paša, zato se ne sme na taka zemljišča več živine nagnati, kakor se je more ondi preživeti, zato ima lastnik pravico za-braniti za pašo upravičenim kmetom, da ne naganjajo na pašnik preveč živine“.

Človek bi moral soditi, da, če ima lastnik dolžnost, do paše upravičenim pustiti pasti neko določeno število živine, mora tudi skrbeti za to, da bo določeno število živine našlo dovolj jej potrebne krme ali paše. A ne tako sodijo ti gospodje; nahajajo se mnogi slučaji, da so do $\frac{3}{5}$ prostora odločili za pogozdenje, a pomislili ali skrbeli niso, kako bo potem našla za pašo upravičena živina dovolj živeža. Po §. 9. gozdne postave more za pašo upravičeni zahtevati, da gozdni lastnik napravi go-spodarski načrt, iz katerega je razvidno, na katerih kosih ne sme pasti. A v postavi ni izrečeno, ali ima lastnik ali pa imajo kmetje za pašo upravičeni dolžnost plačati stroške za napravo takega načrta, in navadno se tak načrt tudi ne napravi, ali k večjemu, da lastnik površno naznani županskemu uradu, katere kose (par-cele) je odmenil za pogozdenje, pa ni znamenj določil, katera bi svarila pastirja. A toliko bolje je priskrb-ljeno za čuvarje, ki hitro zasačijo ubogega kmeta — pastirja, ki mora velike denarne kazni potem trpeti. Po §. 5. D. smejo lastniki tako visoko odškodnino zahte-vati, da so slučaji znani, da je same odškodnine večja svota bila, kakor je ves dotični kos vreden!

Za trdno se nadjamo, da se bodo oglasili ljudski zastopniki, posebno oni iz planinskih pokrajin, ko se

bo nova gozdna postava v državnem zboru pretresovala, ter da bodo zabranili take paragrafe, ki skrbijo le za lastnike, a ne branijo do paše upravičenih. Nova postava mora se pošteno ozirati na planšarstvo in na vspešno živinorejo, ki se bo potem lahko jako razvila ter vso Avstrijo lahko preskrbela z obilnim mesom, tako, da ne bo treba iz drugih držav, na pr. iz Rumunije in Rusije vpeljavati goveje živine, po kateri se je že tolikokrat grozovita goveja kuga v naše cesarstvo zatrosila ter na milijone škode učinila.

Posnemajmo Švicarje, ki gledajo v prvi vrsti na živinorejo, potem pa na gozd in novo pogozdovanje. Oboje se more lahko in vspešno izvrševati, le zdravega uma treba in srca za pravico, ne pa da se iz gole sebičnosti in zaradi „mode“ kriči po splošnem pogozdovanju, kateremu na ljubo bi morali vsi pašniki zginiti!

Še nekaj o novi colnini Nemčije.

Da je strah pred novo colnino, katero kuje Bismark, prešinil celo Evropo, se lahko razume, kajti z večino 222 glasov proti 189 glasovi je bila tudi žitna colnina v državnem zboru nemškem sprejeta, kakor so bili večidel vsi drugi predlogi njegovi z večino glasov odobreni.

Nemški državni kancelar Bismark namerava po večih doneskibih te prenapete colnine na blago družih dežel povikšati nemške finance za kakih 70 milijonov.

V čem pa obstaja ta nova colnina?

V prvi vrsti se ima vsa dozdej obstoječa colnina zdatno povikšati, na korist pridelkov in izdelkov Nemčije. Dozdej se je smelo 94 tujih reči v Nemčijo prav brez vsega cola prosto vvaževati. To število se je po novi postavi zmanjšalo na 37 reči in to le taci, ki so nemški obrtniki neobhodno potrebne, kakor so: volna, kože, oglje, ruda itd. Na vse drugo se naloži veliko viša colnina, nego dozdej; tako na pr. je colnina za železni pleh od 0 na 5 mark*), za železni drat od 0 na 3 marke, za fino jekleno blago od 24 na 60 mark, za bombažno prejo od 12 na 48 mark povikšana. Dosedanja colnina za hmel je povišana od 10 do 20 mark in vpelje se še cela vrsta družih novih colnin, posebno na kmetijske pridelke; tako se za konja, osla ali mulo, ki se v Nemčijo pripelje, plačajo 4 marke, za vola ali bika 15 mark, za kravo 9 mark, za tele 6 mark, za prešiča 3 marke, za ovco $\frac{1}{2}$ marke. Na žito je pa naložena sledeča colnina: za pšenico, oves in sočivje za 100 kil 1 marka, za rž, ječmen in koruzo $\frac{1}{2}$ marke itd. Finančni coli so pa še veliko bolj povišani, tako colnina za surovo kavo od 35 mark na 42, za žgano kavo od 43 na 50, za čaj od 48 na 100, za rž od 3 na 4, za špirit od 36 na 48, za vino od 16 na 24, za petrolej in pivo, ki sta bila dozdej colnine prosta, se bo moralo 6 mark colnine odrajtovati, za sol pa 12 mark! —

Jasno ko beli dan je, da po povišani colnini največ trpi ubožno ljudstvo, kajti kdo drug ko delalci in tisti ljudje, ki že zdaj v nadlogah živijo, bodo gori omenjenih 70 milijonov plačali. Colnina, s katero se obložijo najbolj potrebne reči za življenje, je breme, katero se nikdar ne more enakomerno razdeliti na vse stanove ljudstva. Bogatin ne more nikoli petkrat toliko mesa povžiti, petkrat toliko piva, vina in žganja popiti in petkrat toliko tobaka pokaditi, kakor ubogi delavec, ki se živi od zaslužka svojih rok; bogatin pač more bolje meso jesti, bolja vina piti in bolj okusne smodke kaditi, al prav v tem leži glavna napaka tacega davka,

ki se naklada na najpotrebniše reči za življenje, ker se davek ne odmerja po množini, ampak po dobroti blaga. Taka finančna colnina, kakor tudi na kmetijske pridelke naložena, podraži tedaj v prvi vrsti delalnemu ljudstvu vsak košček kruha in vsak požirek vina, da, tudi najbornišo obleko, s katero svoj život pokriva. Naravne poslednice vsega tega pa bodo te, da se bo podražila dnina delalcev, ker oni bodo to zahtevali, da morejo živeti, in tako podraženi izdelki bodo krivi, da se bode manj obrtnijskih izdelkov kupovalo, to pa bode vzrok slabejih kupčij in se bo vse to zgodilo, kar se je skušalo z zavarovalno colnino doseči.

Ce Bismark s svojo colnino hoče žrtvovati ves gospodarski napredek nemškega naroda, slobodno mu! čeravno se mora to iz stališča kupčijske politike jako obžalovati. Druge države bi konečno nič ne mogle tem njegovim nakanom ugovarjati. Al Bismark meri s svojo novo colnino tudi tje, da bi druge, posebno manjše sosedne države v narodno-gospodarskem oziru odvisne naredil, — in to je, kar njegovim nakanom dá evropsko pomembo. S §. 5. nove colne tarife se Bismark pooblastuje, proti vsem državam, ki se ne podvržejo njegovim colnim nameram, colnino še za 200 odstotkov povišati.

Radovedni smo, ali bo tudi proti Avstriji tako izpeljati hotel svoje nakane, ki bi potem neizmerno škodo v več ozirih trpela. Bodi si kakor koli, to vsakako naklada vladi avstrijski in poslancem prihodnjega državnega zbora dolžnost, na vso moč se upreti tej pogubni colni politiki Bismarkovi.

Na Francoskem bilo je že nedavno več ljudskih skupščin (taborov), v katerih so kmetje in obrtniki izrazili vladi zahteve, da domače kmetijske pridelke in obrtnijske izdelke brani tuje konkurencije s tem, da naloži na tuje blago izvanredno visoko colnino. — Tako naj bi ravnale vse države in vjel bi se Bismark v svoje lastne zanjke.

Gospodarske novice.

* *Sedanji stan letine.* Koncem unega meseca je izdalo ministerstvo kmetijstva tole poročilo: Mrzlo vreme se je v drugi polovici maja vendar enkrat sprevrglo. Postal je bolj toplo in prejšnji nalivi so ponehali. Pšenica kaže v obče lepo; prej žolte setve so lepo ozelenele, posebno na Českem, Avstrijskem, Štajarskem, Erdeljskem in po več krajih na Ogerskem; prikazala pa sta se tudi snet in rja, najbolj na Moravskem, Kranjskem, deloma na Ogerskem. — Rž kaže najlepše v Salcburškem, Šleziji in na Erdeljskem; drugod tožijo, da je redka in ne lepa. — Repica je dobro ocvela, v Gališkem jo nadleguje nek keber. — Za ječmen in oves letos ni ugodno; zarad slabega vremena se ga je mnogo manj vsejalo, kakor druga leta. — Koruzinega in krompirjevega semena je veliko v zemlji zgnjilo; na več krajih so ga morali zopet saditi. — Detelje in travniki so povsod lepi, sena se mnogo in lepega nakosi. — Sadno drevje kaže dobro bolj v severnih deželah, posebno na Avstrijskem, Moravskem, Českem in v Šleziji, deloma tudi na Ogerskem. Na Kranjskem in Štajarskem razen nekaj češenj družega sadja ne bo. — Trta je krepko pognala, obeta močen les pa malo grozdja na Štajarskem, Avstrijskem, Tirolskem, Gorici in Primorskem. Na Ogerskem in Hrvatskem pa se nadejajo boljšega vinskega leta, kakor je lani bilo.

*) 1 marka je po našem denarju 50 soldov.